10/12/2021

Προκόπης Παυλόπουλος: Οι Μηδικοί Πόλεμοι και το όριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης

/ Επικαιρότητα

Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος ανέπτυξε το θέμα «Οι Μηδικοί Πόλεμοι και το όριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης», στο Διεθνές Συνέδριο που διοργάνωσαν η Εταιρεία Ελλήνων Φιλολόγων και ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», με τίτλο «Σαλαμίνα – Θερμοπύλες, 2500 χρόνια Ορόσημα στον Παγκόσμιο Πολιτισμό».

Στην ομιλία του αυτή ο κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Η ιστορική διαδρομή του Παγκόσμιου Πολιτισμού αποδεικνύει ότι είναι απολύτως θεμιτό, ιστορικώς, να ερμηνεύουμε τους Μηδικούς Πολέμους και την τελική περηφανή επικράτηση των Ελλήνων, υπό την Αθηναϊκή καθοδήγηση, και ως εξίσου περιφανή επικράτηση του Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος. Το οποίο έτσι νομιμοποιείται, επίσης, ιστορικώς και μάλιστα στο ακέραιο, να διεκδικεί, ως κοιτίδα και λίκνο του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, την «παλαίφατη» όχι μόνο

γεωγραφική αλλά και πνευματική οριοθέτηση των συνόρων μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Προς την κατεύθυνση της απόδειξη αυτής της, πλήρως τεκμηριωμένης ιστορικώς, αλήθειας κινούνται οι σκέψεις που έπονται. Όπως είναι ευνόητο, σε συνέχεια των προηγούμενων σκέψεων πρέπει να ξεκινήσουμε από την βάση της ιστορικής συγκυρίας η οποία, με τον τρόπο αυτό, μας οδηγεί 2.500 χρόνια πριν. Όταν δηλαδή επήλθε η, «επική» ως προς το μέγεθος των δυνάμεων και των δεδομένων που την προκάλεσαν, σύγκρουση μεταξύ της Αρχαίας Ελλάδας -και συγκεκριμένα ορισμένων από τις Πόλεις-Κράτη, οι οποίες την αποτελούσαν- και της Περσικής Αυτοκρατορίας. Οι Μηδικοί Πόλεμοι -με την «ζυγαριά» της ιστορικής αποτίμησης να «γέρνει» προς την Ναυμαχία της Σαλαμίνας, αφού αυτή έκρινε οριστικώς και το τέλος των Πολέμων αυτών- είναι, αναμφιβόλως, ως σήμερα τόσο σημαντικοί και καθοριστικοί για την πορεία εξέλιξης της Παγκόσμιας, κυριολεκτικώς, Ιστορίας, ώστε ν’ αποτελούν «Μήτρα» και «Κιβωτό» Ιστορίας.

Α. «Μήτρα», διότι «γέννησε» πραγματική Ιστορία, με την έννοια ότι τ’ αποτελέσματα των Μηδικών Πολέμων άσκησαν καθοριστική επιρροή στην μετέπειτα ιστορική διαδρομή. Θα ήταν μάταιο να επιχειρηθεί εδώ η πλήρης τεκμηρίωση της αλήθειας της, καθ’ όλα αυτονόητης με βάση την Επιστήμη της Ιστορίας, προμνημονευόμενης διαπίστωσης. Είναι όμως αρκετή μια, και μόνο, μαρτυρία, η οποία, λόγω της αντιπροσωπευτικότητάς της, προδιαθέτει καταλλήλως.

1. Ο μεγάλος Βρετανός Φιλόσοφος John Stuart Mill είχε επισημάνει, αποφθεγματικώς, ότι: «Η Μάχη του Μαραθώνα, ακόμη και ως πολεμικό γεγονός που αφορά την Ιστορία της Αγγλίας, είναι πιο σημαντική από την μάχη του Hastings». Δηλαδή την μάχη της 14ης Οκτωβρίου 1066, κατά την οποία οι Νορμανδοί, μ’ επικεφαλής τον Γουλιέλμο, νίκησαν τους Αγγλοσάξονες του βασιλιά Χάρολντ Β΄ της Αγγλίας. Επρόκειτο για μιαν αποφασιστικής σημασίας, τυπικώς μεσαιωνική, μάχη μεταξύ Αγγλοσαξώνων και Νορμανδών, για τον πλήρη έλεγχο της Αγγλίας. Μια μάχη, η οποία σηματοδότησε και την τελευταία επιτυχή εισβολή στην επικράτεια της Αγγλίας. Έτσι εμπεδώθηκε στην Αγγλία η Νορμανδική επικυριαρχία στο τέλος του 1066 -περί τα Χριστούγεννα- όταν ο Γουλιέλμος στέφθηκε Βασιλιάς της Αγγλίας.

2. Προφανώς ο John Stuart Mill, με την προαναφερόμενη επισήμανσή του για την Μάχη του Μαραθώνα, ήθελε να καταδείξει ότι η ενδεχόμενη επικράτηση των Περσών κατά τους Μηδικούς Πολέμους θα είχε τέτοιες επιπτώσεις για την υπόλοιπη Ευρώπη, ώστε θα ήταν εξαιρετικά αμφίβολο αν η μάχη του Hastings θα είχε επισυμβεί. Και είναι μεν βέβαιο ότι η εκ των υστέρων «ανάγνωση» της

Ιστορίας ενέχει πολλούς κινδύνους, ιδίως όταν είναι εκτεθειμένη στην μεγάλη αβεβαιότητα των υπερβολών και της εξίσου υπερβολικής γενίκευσης. Πλην όμως η κατά τ’ ανωτέρω διαπίστωση του John Stuart Mill δεν φαίνεται τόσο παρακινδυνευμένη, ώστε να «υπονομεύεται» ιστορικώς ως προς τον «πυρήνα» της ουσίας της. Και αυτό γιατί δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ούτε ως υπερβολική ούτε, κατά συνέπεια, ως υπερβολικώς γενικεύουσα τις σκέψεις του «εμπνευστή» της, εφόσον αναλογισθούμε ότι αν οι Πέρσες είχαν νικήσει στον Μαραθώνα -ή, ύστερα, στην Σαλαμίνα- δεν υπήρχε, την εποχή εκείνη, άλλη δύναμη που θα μπορούσε ν’ αναχαιτίσει την επέκτασή τους προς την τότε Δύση. Κυρίως δε δύναμη με τα χαρακτηριστικά της Αρχαίας Αθήνας, όπου είχε αρχίσει η «άνθηση» ενός μεγάλου Πολιτισμού υπό όρους Ελευθερίας και Δημοκρατίας. Κάτι που σημαίνει ότι σε αυτή την επεκτατική τους διαδρομή οι Πέρσες θα συναντούσαν εφεξής απέναντί τους βαρβαρικά φύλα με στοιχεία ακόμη πιο σκοταδιστικού δεσποτισμού. Με άλλες λέξεις -και συμπερασματικώς- δίχως την νίκη των Ελλήνων στον Μαραθώνα και στην Σαλαμίνα, το μέλλον του τότε γνωστού κόσμου θα κρινόταν από την έκταση μιας σύγκρουσης μεταξύ «δυνάμεων» του δεσποτισμού, στο πλαίσιο της οποίας θα ίσχυε η, διόλου ευοίωνη για τον Πολιτισμό εν γένει, «προσδοκία» που εκφράζει η ρήση «το μη χείρον βέλτιστον».

Β. Όμως, οι Μηδικοί Πόλεμοι είναι και «Κιβωτός» Ιστορίας, με την έννοια ότι οι συμβολισμοί τους, ως προς τα αίτιά τους και ιδίως ως προς την τελική τους έκβαση, διδάσκουν, πολλαπλώς και μ’ ενάργεια, για την έκτοτε χάραξη των ορίων μεταξύ Ανατολής και Δύσης, καθώς και για τις εντεύθεν κοσμοϊστορικές πραγματικές και πολιτισμικές συνέπειες, για τις οποίες γίνεται λόγος εκτενέστερα στην συνέχεια. Στο σημείο αυτό είναι ενδεδειγμένη η αναφορά στους «Πέρσες» του Αισχύλου, σε ό,τι αφορά την «δυσοίωνη» προοπτική του δεσποτισμού απέναντι στην Δημοκρατία.

1. Συγκεκριμένα, στους «Πέρσες» ο Αισχύλος, μέσ’ από το «πρότυπο» του Ξέρξη, δείχνει, ήδη από την εποχή εκείνη, ποια είναι η «προδιαγεγραμμένη» μοίρα του δεσποτισμού, του κάθε δεσποτισμού. Και για την ακρίβεια ο Αισχύλος, μέσω του Ξέρξη, περιγράφει την, οιονεί νομοτελειακή, «διαδοχή» των ιστορικών καταστάσεων από την Άτη και την Ύβρη, ως την Νέμεση και την Τίση. Ο εκφραστής της άμετρης και απερίσκεπτης αλαζονείας, δηλαδή της Άτης, Ξέρξης αγγίζει ή και ξεπερνά τα όρια της Ύβρης. Έτσι, αναπότρεπτα, ακολουθεί η εκδίκηση της Νέμεσης και, εν τέλει, η έλευση της Τίσης, ως τιμωρίας που σημαίνει την οριστική «πτώση», την ανείπωτη καταστροφή δίχως δυνατότητα επανόρθωσης.

2. Όπως τονίσθηκε, ο Αισχύλος, μέσω του Ξέρξη, από την μια πλευρά καταγράφει

την μοιραία πορεία της δεσποτικής διακυβέρνησης, η οποία κυριαρχούσε στην Ανατολή, με κορυφαίο «παράδειγμα» εκείνο του περσικού Βασιλείου. Ταυτοχρόνως, αναδεικνύει το μέγα πλεονέκτημα της «νεότευκτης» ακόμη Δημοκρατίας της Αρχαίας Αθήνας, της Άμεσης Δημοκρατίας, το οποίο συνίστατο στην εμπέδωση και υπεράσπιση της Ελευθερίας, με τα χαρακτηριστικά που είχε την εποχή εκείνη. Ελευθερίας η οποία, μεταξύ άλλων, διασφαλίζει και την διέξοδο της ομαλής εξέλιξης της πολιτικής ζωής, ιδίως σε περιόδους κρίσης, αντίθετα προς το «αδιέξοδο», που οιονεί «εκ φύσεως» παράγει ο δεσποτισμός και η αντίστοιχη καταπίεση του Ανθρώπου. Ένα αδιέξοδο το οποίο καταλήγει, σχεδόν δίχως ιστορική εξαίρεση, στην τελική «πτώση» και καταστροφή, όπως συνέβη με τον Ξέρξη.

Οι «συνειρμοί» του Αισχύλου για την «πτώση» και καταστροφή εκείνων που υπηρετούν τον δεσποτισμό είναι «ανεσπέρως» διαχρονική, αν ανατρέξουμε στο «κύκνειο άσμα» του Γιώργου Σεφέρη, το ποίημά του «Επί Ασπάλαθων» , γραμμένο λίγο πριν τον θάνατό του, μέσα στην «καρδιά» της δικτατορικής τυραννίας, την 31η Μαρτίου 1971. Το ποίημα, στο οποίο ο Γιώργος Σεφέρης -ανατρέχοντας στους «Ασπαλάθους» του Πλάτωνα, που θυμήθηκε περπατώντας στο Σούνιο και απολαμβάνοντας το ανοιξιάτικο τοπίο του- περιγράφει το τέλος του «Παμφύλιου Αρδιαίου, του πανάθλιου Τυράννου». Παραπέμπω στους ακροτελεύτιους στίχους:

«-Τι μπορεί να μου θύμισε τον Αρδιαίο εκείνον;
Μια λέξη του Πλάτωνα θαρρώ, χαμένη στου μυαλού
τ’ αυλάκια˙
τ’ όνομα του κίτρινου θάμνου
δεν άλλαξε από εκείνους τους καιρούς.
Το βράδυ βρήκα την περικοπή:
«τον έδεσαν χειροπόδαρα», μας λέει
«τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν
τον έσυραν παράμερα τον καταξέσκισαν
απάνω στους αγκαθωτούς ασπάλαθους
και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο, κουρέλι».
Έτσι στον κάτω κόσμο πλέρωνε τα κρίματά του
ο Παμφύλιος Αρδιαίος ο πανάθλιος Τύραννος».”